

Store forskelle i tilgangen til førtids- pension mellem danskere og ikke-vestlige indvan- drere

TEMAANALYSE

Store forskelle i tilgangen til førtidspension mellem danskere og indvandrere fra ikke-vestlige lande

Hovedpointer fra undersøgelsen

- I 2024 har 18-59-årige indvandrere fra ikke-vestlige lande 1,5 så høj tilgang til førtidspension som borgere med dansk oprindelse i samme aldersgruppe. Overrepræsentationen er særlig bemærkelsesværdig i større bykommuner.
- Der er en positiv sammenhæng mellem andelen af borgere fra ME-NAPT-lande i den erhvervsdygtige alder i en kommune og *forskellen* i tilgangen til førtidspension mellem danskere og ikke-vestlige på tværs af kommuner.
- Der er markante forskelle i tilgangen danskere og ikke-vestlige imellem, når man opdeler på kommunetype, fx om kommunen er en hovedstads- eller landkommune. Der er også markante forskelle afhængig af borgmesterens partifarve.

I analysen fokuseres der på borgere i alderen 18-59 år, og der ses bort fra tilgangen til seniorpension¹. Seniorpensionen bidrager til, at tilgangen til førtidspension for danskere især er lavere end ellers.

Det er vigtigt at understrege, at analysen ikke siger noget om *årsagssammenhængen* mellem, hvorfor nogle kommuner har en højere tilgang af ikke-vestlige indvandrere til førtidspension end andre kommuner. Analysen ser alene på nogle bestemte sammenhænge.

---

¹ En betingelse for at opnå seniorpension, er at man er fyldt 61 år (i 2024). Imidlertid er det kun muligt at hente data på femårsintervaller. Derfor medregnes de 60-årige heller ikke. At medregne de 60-66-årige førtidspensionister ville dermed få misforholdet i tildelingen af førtidspensioner danskere og ikke-vestlige imellem til at fremstå særlig stor.

Så meget
oftere får ikke-
vestlige indvan-
drere tilkendt
førtids-
pension i Køben-
havn

3 gange

Ikke-vestlige indvandrere får oftere tilkendt førtidspension

Udviklingen i tilgangen til førtidspension har fulgt nogenlunde samme mønster for borgere med dansk oprindelse og ikke-vestlige indvandrere i perioden 2008 til 2024, men der er betydelige forskelle i niveau.

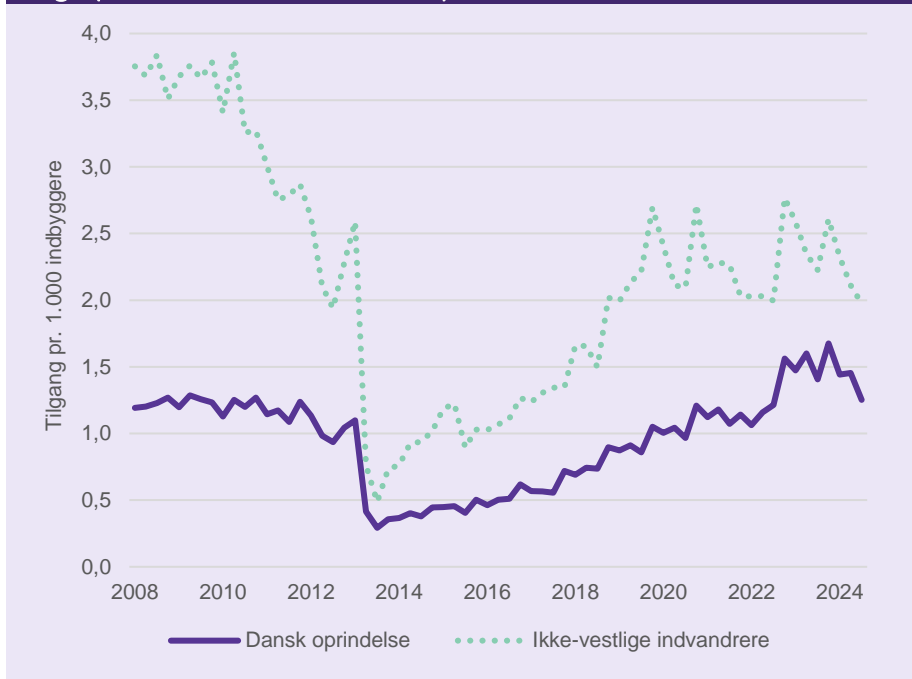
Blandt borgere med dansk oprindelse har tilgangen været stabil fra 2008 til 2013, hvor den lå omkring 1,0-1,3 pr. 1.000 indbyggere. Efter reformen af førtidspension og fleksjob i 2013, hvor tilgangen faldt til 0,3, ses en støt stigning frem mod slutningen af 2023, inden den i løbet af 2024 aftager og ligger på 1,3 i 3. kvartal 2024, jf. figur 1.

For ikke-vestlige indvandrere er udviklingen tilsvarende, men på et væsentligt højere niveau. I 2008 lå tilgangen på knap 4 pr. 1.000 indbyggere, hvor den frem mod reformen i 2013 falder med 88 pct. til 0,5. Herefter normaliseres tilgangen på et nyt interval mellem 2,0 til 2,7 frem mod slutningen af 2024.

Omregnes mertilgangen til et "tilgangsindeks", ser vi at for hver 100 danskere i alderen 18-59 år, som kom på førtidspension i 3. kv. 2024, kom 158 ikke-vestlige indvandrere (samme aldersgruppe) det også.

Samlet tildeles ikke-vestlige indvandrere oftere førtidspension end personer med dansk oprindelse

Figur 1
Kvartalsvise tilgang til førtidspension pr. 1.000 indbyggere fordelt på borgere med dansk oprindelse og ikke-vestlige indvandrere, 18-59-årige (1. kv. 2008 til 3. kv. 2024)

Kilde: SMVdanmark på baggrund af Danmarks Statistik og Jobindsats

Store forskelle i tilgangsindekset på tværs af kommuner

Tilkendelsesmønstre for førtidspension varierer markant på tværs af kommuner. I store bykommuner som København, Odense og Aarhus ligger tilgangsindekset på mellem 207 og 290. Dvs. ikke-vestlige indvandrere i disse kommuner tilkendes førtidspension 2,1-2,9 gange så ofte som borgere med dansk oprindelse, jf. figur 2.

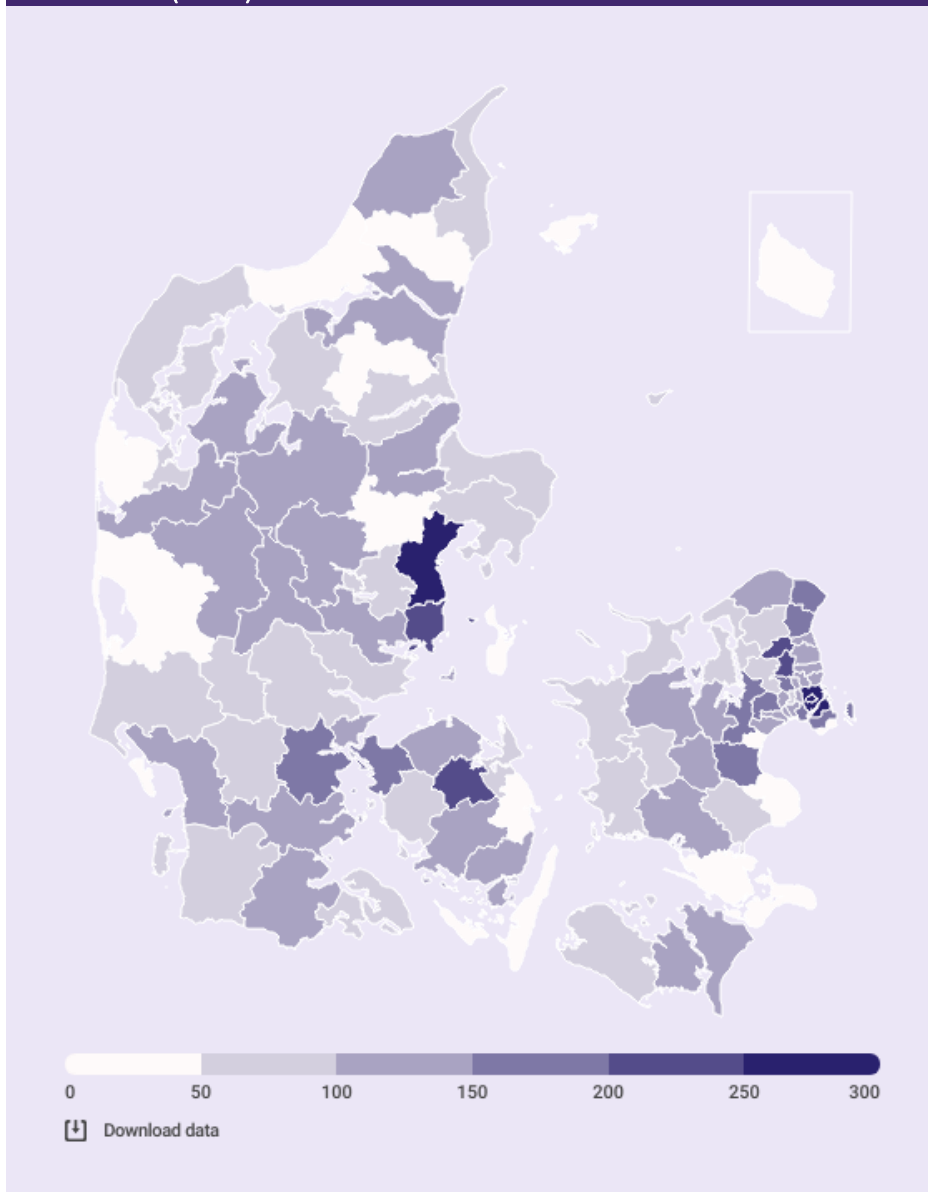
Derimod ses en helt anden tendens i flere bl.a. nord- og vestjyske kommuner. I kommuner som bl.a. Ringkøbing-Skjern, Brønderslev og Vesthimmerland er det borgere med dansk oprindelse, der i højere grad får tilkendt førtidspension sammenlignet med ikke-vestlige indvandrere.

I hele 11 kommuner var der ingen ikke-vestlige, som fik tilkendt førtidspension².

² Det gælder bl.a. ø-kommunerne Fanø, Læsø, Samsø og Ærø. Det kan forklares med, at der er meget få ikke-vestlige indvandrere i disse kommuner. Men Dragør, Jammerbugt, Langeland, Lemvig, Rebild, Solrød og Stevns er også at finde på listen.

Store
kommunale for-
skelle i tilgangs-
indekset

Figur 2
Tilgangsindeks for 18-59-årige ikke-vestlige indvandrere på tværs af kommuner (2024)

Anm: Indeks, danskere = 100.

Kilde: SMVdanmark på baggrund af Danmarks Statistik og Jobindsats

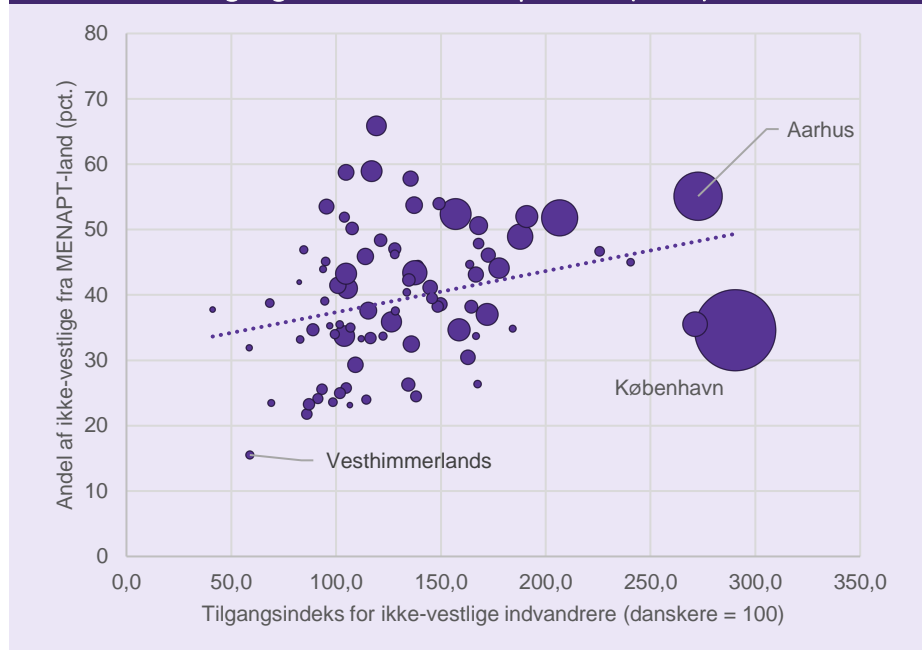
Flere indvandrere fra et MENAPT-land hænger sammen højere tilgang til førtidspension

Kommuner med en højere andel af borgere fra MENAPT-lande kendetegnes ved en højere tilgang af ikke-vestlige indvandrere til førtidspension set ift. personer med dansk oprindelse. Fx er tilgangen af ikke-vestlige indvandrere i Aarhus kommune 2,7 gange højere end for danskere, mens den i Vesthimmerland er på det halve af danskernes tilgang, jf. figur 3.

Flere
indvandrere fra
et
MENAPT-land
hænger sammen
med større
forskelle

Figur 3

Andel af ikke-vestlige borgere fra MENAPT-lande overfor ikke-vestlige indvandreres tilgangsindeks for førtidspension (2024)

Anm: Cirklernes størrelse er proportional med ikke-vestlige indvandreres tilgang til førtidspension for den givne kommune. Befolkningsandelen er opgjort for de 20-59-årige i kommunen.

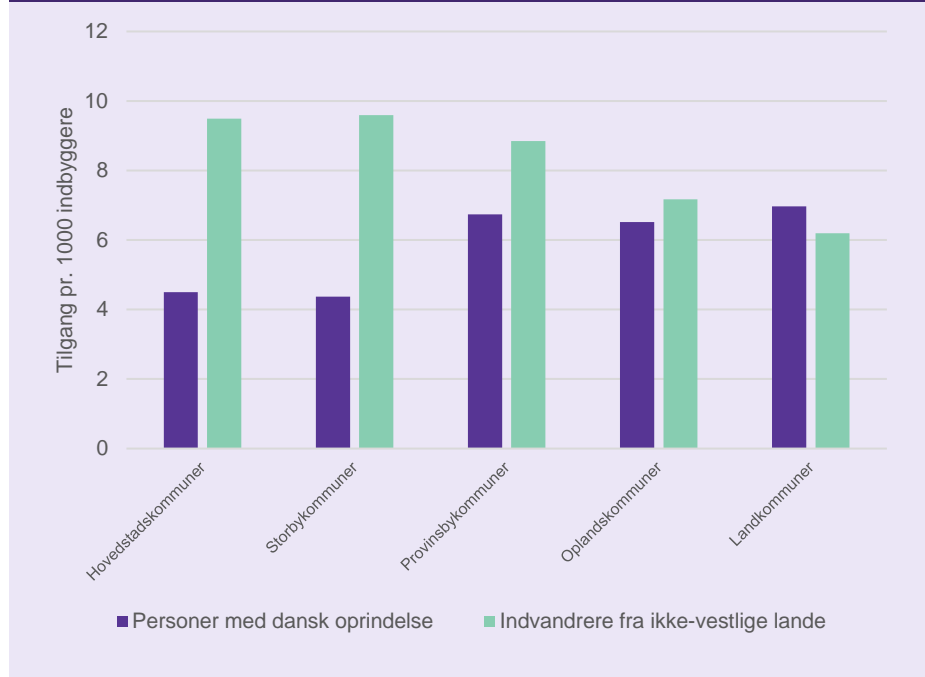
Kilde: SMVdanmark på baggrund af Danmarks Statistik og Jobindsats

Landkommuner har det laveste tilkendelsesindeks for ikke-vestlige indvandrere

Indvandrere fra ikke-vestlige lande tilkendes førtidspension i betydelig højere grad i hovedstads- og storbykommuner sammenlignet med andre kommunetyper.

I disse kommuner er tilkendelsesraten for ikke-vestlige-indvandrere mere end dobbelt så høj som for personer med dansk oprindelse. Ikke-vestliges tilgang falder i takt med, at kommunerne bliver mindre, mens den for borgere med dansk oprindelse er stigende.

Figur 4
Tilgangen til førtidspension pr. 1.000 indbygger fordelt på kommune-
type (18-59-årige, 2024)

Kilde: SMVdanmark på baggrund af tal fra Danmarks Statistik, Jobindsats, noegletal.dk samt Kommunernes Landsforening

Sammenhæng mellem partifarve og tilkendelsesmønstre for ikke-vestlige

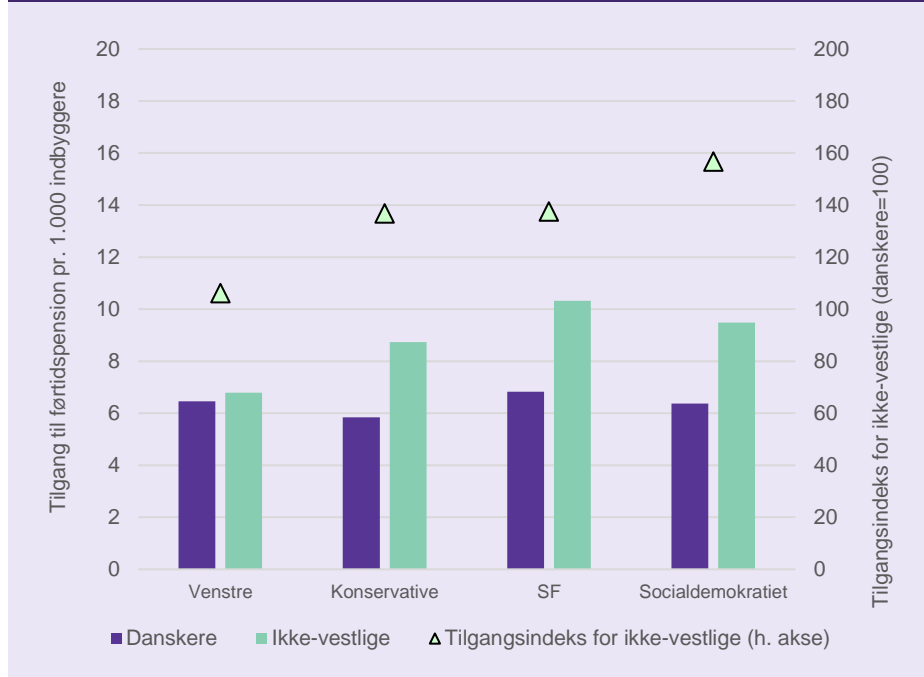
Der er umiddelbart ingen sammenhæng mellem en borgmesters partifarve, og tilkendelsesmønstre i kommunen, hvad borgere med dansk oprindelse angår.

Derimod er der forskelle, når det drejer sig om tilkendelsesmønstre for ikke-vestlige indvandrere. Det gør, at kommuner, hvor der er en Venstre-borgmester, tildeles ikke-vestlige indvandrere førtidspension 1,1 gange så ofte som danske borgere. I kommuner med en socialdemokratisk borgmester, tildeles ikke-vestlige indvandrere førtidspension 1,6 gange så ofte som borgere med dansk oprindelse.

Det kan skyldes mange forhold, bl.a. forskelle i kommunernes vurderingspraksis, men også indbyggersammensætningen fx ift. gennemsnitlig uddannelseslængde og alder. Kausaliteten kan også gå den anden vej.

Forskellen i tilgangen er større i kommuner med en socialdemokratisk borgmester

Figur 5
Tilgang til førtidspension pr. 1.000 indbyggere i kommunerne fordelt på borgmesterkommuner (simpelt gennemsnit, 18-59-årige, 2024)

Anm: Socialdemokratiet har 44 borgmesterposter, Venstre har 34, Konservative har 14, mens SF har to. Der ses bort fra kommuner, hvor borgmesterpartiet kun har én borgmesterpost. Borgmesterpartiet er opgjort pr. 28. april 2024, jf. KL.

Kilde: SMVdanmark på baggrund af tal fra Danmarks Statistik, Jobindsats, noegletal.dk samt Kommunernes Landsforening

Ingen sammenhæng i tilgangen til førtidspension for ikke-vestlige og kommunens socioøkonomiske indeks

En mulig forklaring på at ikke-vestlige indvandrere i socialdemokratiske ledede kommuner har et højere tilgangsindeks kan være, at socialdemokratiske kommuner også har et højere socioøkonomisk indeks – dvs. at disse kommuner i højere grad kendetegnes ved flere borgere på offentlige ydelser generelt, svagere arbejdsmarkedstilknytning, osv.

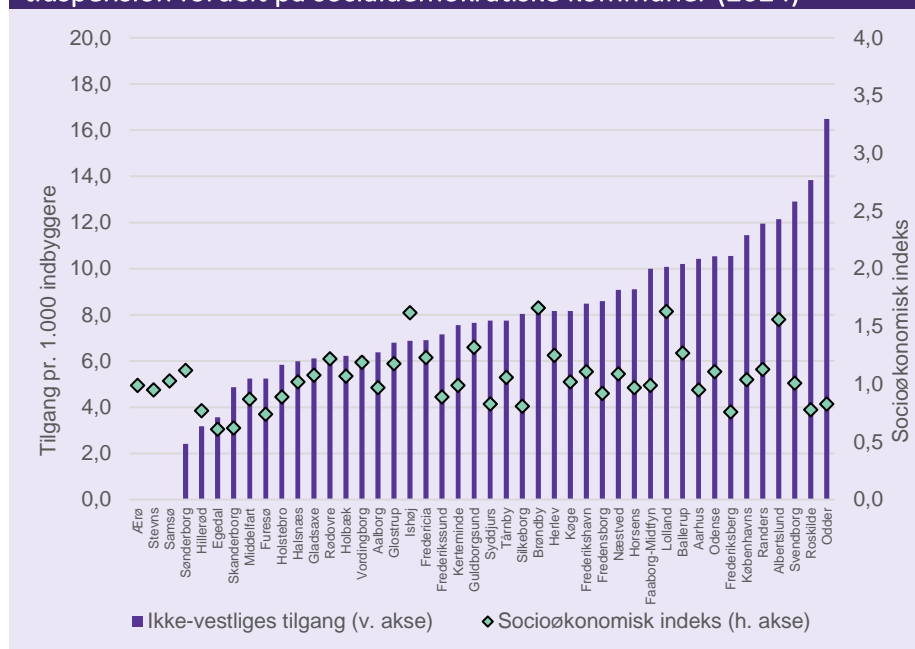
Imidlertid ser det ud til, at der er ingen sammenhæng mellem kommunens socioøkonomiske indeks og ikke-vestlige indvandreres tilgang til førtidspension. Fx er Odder den kommune i Danmark, hvor ikke-vestlige indvandrere har den højeste tilgang til førtidspension, mens Odder efter det socioøkonomiske indeks ligger på en 21. plads. Hvor København ligger på en 38. plads på det socioøkonomiske indeks, får København derimod på en 11. plads mht. ikke-vestlige indvandreres tilgang til førtidspension – altså en relativ høj tilgang set ift. kommunens socioøkonomiske placering.

Socio-
økonomiske
forhold
giver ikke
hele
forklaringen

Ishøj – en anden socialdemokratisk ledet kommune – ligger på en 96. plads på det socioøkonomiske indeks, men på en 51. plads, hvad tilgangen til førtidspension for ikke-vestlige indvandrere angår. Ishøj klarer sig med andre ord bedre, kommunens socioøkonomiske sammensætning taget i betragtning.

Figur 6
Socioøkonomisk indeks samt ikke-vestlige indvandreres tilgang til førtidspension fordelt på socialdemokratiske kommuner (2024)

Kilde: SMVdanmark på baggrund af tal fra Danmarks Statistik, Jobindsats, noegletal.dk samt Kommunernes Landsforening

På individniveau er der en sammenhæng mellem uddannelsesniveau, alder og sandsynligheden for at få tildelt førtidspension. At der ikke er nogen sammenhæng mellem tilgangen til førtidspension for ikke-vestlige og kommunens socioøkonomiske indeks kan hænge sammen med, at ikke-vestlige indvandrere er anderledes sammensat på tværs af kommuner ift. danskere. Eftersom danskere oftest udgør hovedparten af kommunens indbyggerne, kan det socioøkonomiske indeks i ringe grad afspejle de ikke-vestlige indvandreres socioøkonomiske sammensætning.

Udfordringen med den forklaring er, at ikke-vestlige indvandrere i København har de længste uddannelser, om end en gennemsnitsalder meget tæt på landsgennemsnittet (39 år kontra 39½ år).

Forskellen mellem Ishøj og København kan undre i særlig grad, da København ligger på 11. plads ift. tilgang til førtidspensioner for ikke-vestlige indvandrere, mens Ishøj ligger på en 51. plads – på trods af, at ikke-vestlige indvandrere i Ishøj har kortere uddannelser og en lidt højere gennemsnitsalder.

Eftersom analysen kun opgør tal på kommune niveau, skal det understreges, at der er tale om gennemsnitsbetragtninger på kommuneniveau. Det gør, at der er talrige individuelle forhold med stor forklaringskraft, som ikke kan observeres.

Derfor kalder denne analyse på et opfølgende arbejde ift. at klarlægge de reelle årsager til, at nogle grupper af ikke-vestlige har en særlig stor sandsynlighed for at komme på førtidspension, mens andre ikke har.

Konklusion og politikforslag

Analysen viser markante forskelle i tilgangen til førtidspension mellem borgere med dansk oprindelse og indvandrere fra ikke-vestlige lande. På trods af, at forskellene er indsnævret siden 2008, tildeles ikke-vestlige indvandrere stadig førtidspension 1,5 gange så ofte som danskere i samme aldersgruppe.

Variationen i tilkendelseshyppigheden på tværs af kommuner er bemærkelsesværdig. Ikke-vestlige indvandrere har et markant højere tilgangsindex i større bykommuner end i landkommuner. Årsagen kan hænge sammen med forskellige vurderingspraksis, men også, at ikke-vestlige indvandrere på tværs af kommuner adskiller sig fra danskere mht. gennemsnitsalder og gennemsnitlig uddannelseslængde.

Uagtet årsagen er det en indvandringspolitisk falliterklæring, at så mange indvandrere kommer på førtidspension. Det taber alle på. Det gælder såvel erhvervslivet som danske og herboende udenlandske skatteydere, foruden indvandrerne selv, som henvises til et liv på passiv forsørgelse frem for at blive en aktiv del af arbejdsmarkedet.

Derfor foreslår SMVdanmark, at

- Tildeling af førtidspension flyttes fra kommunerne til en national myndighed, så man fremadrettet – ligesom på seniorpensionsområdet med Seniorpensionenheden – får en mere ensartet og professionel behandling af førtidspensionssager hos én myndighed fremfor 98 kommuner med 98 forskellige måder at administrere førtidspensionsområdet på.

- Førtidspensionsbeløbet skal fremover afhænge af borgerens reelle lønalternativ, således dækningsgrader (opgjort ved disponibel indkomst) ved tab af erhvervsevne ikke overstiger 90 pct., dog med en værdig, men hensigtsmæssig minimumssats.
- Genvurdering af førtidspensionssager for borgere, som tilhører grupper, hvor der er en uforklarlig høj sandsynlighed for at ende på førtidspension – fx pga. bopæl, sygdomshistorie, indkomstforhold, oprindelse mv.

Kontakt

Thomas Gress, Seniorøkonom,
tlf. 51 90 50 91, gress@SMVdanmark.dk

Sofie Katrine Nygaard Pedersen, Juniorkonsulent,
tlf. 33 93 20 00, pedersen@SMVdanmark.dk

SMVdanmark, januar 2025